

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет _____ **Інститут соціальних наук** _____

(назва факультету, до якого відноситься кафедра)

Кафедра _____ **політології** _____

Затверджую

Декан факультету _____

_____ **Прізвище І.Б.**

« ____ » _____ **2012 р.**

Навчальна програма

з дисципліни:

Сучасні політичні режими

Одеса 2012

Навчальну програму складено на підставі навчальної програми та навчального плану спеціальності _____ політологія _____

Укладачі робочої програми;

ст. викл. _____ Шабанов М. О. _____

(посада) (підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри

_____ (протокол № від « _____ » _____ 2012 р.)

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 2012 *Ануфрієв Л. О.*

(підпис)

Схвалено науково-методичною комісією факультету

_____ (Протокол № від « _____ » _____ 2012 р.)

Голова науково-методичної комісії факультету _____

« _____ » _____ 2012р. _____ Прізвище І. Б.

(підпис)

Пояснювальна записка

Спецкурс «Сучасні політичні режими» призначений для поглибленого вивчення студентами відділення політології. Політичний режим є досить складним багатовимірним та багатоаспектним феноменом. Вивчення сучасних політичних режимів є нагальною необхідністю для студентів – політологів. Воно відкриває комплексне бачення щодо процесуальної реалізації державної та політичної влади у сучасних суспільствах. Особлива увага при цьому повинна приділятися політичним режимам та процесам демократизації на теренах колишнього СРСР. Крім того, політичний режим, що склався в Україні, має ознаки змішаного та такого, що надає досліднику досить широкі можливості для аналітичної роботи. Структура даного спецкурсу побудована таким чином, що дає можливість слухачам познайомитись зі всім спектром різноманітних політичних режимів сучасності та їх базовими елементами у організації та функціонуванні. При цьому програма спецкурсу розроблена виходячи з гострої потреби у наявності професійних знань відносно сучасних політичних режимів та їх історичних форм.

У навчальній програмі представлено: тематичний план, структуру залікового кредиту, план лекцій та практичних занять, систему оцінювання, список питань до заліку, літературу.

1. Організаційно-методичні вказівки.

1.1. Мета та задачі курсу

Мета викладання курсу полягає у засвоєнні студентами поняття політичного режиму. Розкрити події і явища політичних режимів як складової частини загального соціально-політичного процесу.

У зв'язку з метою ставляться **наступні задачі**: опрацювати основну джерельну базу і літературу по даній дисципліні, проаналізувати важливі елементи політичного режиму та визначити фактори, що впливали на створення різноманітних політичних режимів минулого та сучасності.

1.2. Знання, вміння і навички, які повинні придбати студенти в результаті вивчення дисципліни

Студент повинен знати:

- необхідний комплекс джерел до курсу;
- основні та актуальні проблеми тематики даного курсу;
- особливості розвитку політичних режимів.

Студент повинен вміти:

- узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої політологічної літератури до курсу;
- орієнтуватися у особливостях політичних режимів ;
- визначати основні напрямки наукових досліджень з визначеної проблематики в різні періоди;
- робити висновки з вивченої теми.

1.3. Обсяг і терміни вивчення курсу

**Програма навчальної дисципліни
(загальна тематика лекційних та семінарських занять)**

**Орієнтована структура залікового кредиту курсу
«Сучасні політичні режими»**

Тема лекційного заняття	Тема семінарського заняття	Кількість годин		
		Лекцій	Семінарських занять	Самостійної роботи студентів
Змістовний модуль 1. «Концептуальні засади феномену політичного режиму»				
1. Політичний режим: поняття та основні підходи	1. Політичний режим: поняття та основні підходи	2	2	
2. Історичні витоки та форми політичних режимів	2. Історичні витоки та форми політичних режимів	2	2	2
3. Політична влада як стрижень політичного режиму	Політична влада як стрижень політичного режиму	2	2	
4. Структура та особливості функціонування політичного режиму	Структура та особливості функціонування політичного режиму	2	2	2

5. Культурно – ідеологічна складова у функціонуванні політичного режиму	5. Культурно – ідеологічна складова у функціонуванні політичного режиму	2	2	2
---	---	---	---	---

Змістовний модуль 2. Базові аспекти функціонування сучасних політичних режимів

6. Демократичний політичний режим	6. Демократичний політичний режим	2	2	2
7. Тоталітарний політичний режим	7. Тоталітарний політичний режим	2	2	2
8. Авторитарний політичний режим	8. Авторитарний політичний режим	2	2	
9. Політичний режим сучасної України	9. Політичний режим сучасної України	2	2	2

Модульна контрольна робота

Підсумкове контрольне тестування

Всього годин	48	18	18	12
---------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Структура дисципліни «Сучасні політичні режими» передбачає наступні види організації навчального процесу:

- лекційні заняття як основна форма занять;
- семінарські та практичні заняття;
- консультація;

самостійна робота студентів, пов'язана з опрацюванням тематичної літератури та підготовкою рефератів.

В ході вивчення дисципліни «Сучасні політичні режими» студент повинен прослухати курс лекцій, відвідувати практичні заняття, займатися індивідуально. Особливе місце в оволодінні даними курсом відводиться самостійній роботі.

Лекційні заняття

Змістовний модуль 1. «Концептуальні засади феномену політичного режиму»

Тема 1. Політичний режим: поняття та основні підходи. (2 год.)

Поняття «режим». Східна політична думка та уявлення щодо політичного режиму. Конфуціанство. Даосизм. Легізм. Антична політична філософія. «Ідеальна держава» Платона. Аристотель. Марксизм. Ідея соціального порядку. М. Вебер та школа «елітології». Новітні підходи до аналізу політичного режиму. Ж. - Л. Кермонн. Інституційний підхід. Соціологічний підхід. Концепції М. Дюверже, Г. Ласуела. Сучасні погляди на політичний режим. Е. Шілз. М.Бунге та концепція «інтегральної технократії». А. Лейпхарт.

Тема 2. Історичні витоки та форми політичних режимів (2 год.)

Східні деспотії. Політичні режими у містах – державах Давньої Греції. Демократія, аристократія, олігархія, тиранія. Політичні режими Давнього Риму: республіканський устрій, принципат, домінат. Політичні режими Середньовіччя та Нового часу. Абсолютизм. Консервативна та ліберальна концепції: теорія та практична реалізація.

Тема 3. Політична влада як стрижень політичного режиму (2 год.)

Влада як соціальний та культурний феномен. Політична влада та державне управління як засіб реалізації політики. Проблема легітимації влади. Компоненти легітимації влади. Фактори стабільності політичної влади та режиму. Державна влада та її особливості державні механізми управління та примусу. Політичне відчуження та його наслідки. Головні універсальні якості влади. Проблема демократизації влади в сучасній Україні.

Тема 4. Структура та особливості функціонування політичного режиму (2 год.)

Структура політичного режиму. Середовище та умови функціонування політичного режиму. Інституційна інфраструктура політичних режимів (державна, політичні партії, групи інтересів, групи тиску, неурядові організації). Задачі політичного режиму. Ресурси політичного режиму. Політична поведінка правлячого режиму. Засоби політичного режиму щодо підтримки стабільності та уникнення конфронтації.

Тема 5. Культурно – ідеологічна складова у функціонуванні політичного режиму (2 год.)

Політична культура. Політична ідеологія. Сучасні ідеології та їх взаємозв'язок з політичним режимом. Політична міфологія. Неопатримоніальні політичні режими. Політичний режим та сучасне інформаційне суспільство. Роль ЗМІ у перетворенні сучасного політичного режиму.

Змістовний модуль 2. Базові аспекти функціонування сучасних політичних режимів

Тема 6. Демократичний режим (2 год.)

Поняття «демократії». Історичні витоки демократичного режиму. Пряма демократія. Представницька демократія. Демократична організація суспільства, принцип поділу влади у системі державної влади. Превалювання тенденції до демократизації режимів з участю більшості народу в керівництві державними і суспільними справами, виборність органів влади, розмежування державної сфери громадського суспільства, економічна та політична свобода, альтернативні політичні рішення, високий рівень суспільного самоврядування, багатопартійність і існування опозиції. Хвилі демократизації сучасного суспільства.

Тема 7. Авторитарний режим (2 год.)

Поняття «авторитарний». Історичні витоки та умови конституювання авторитарних режимів. Авторитарні тенденції у політичних системах. Субординація суб'єктів політичних відносин. Реформаційний, стабілізаційний та деструктивний політичні режими. Військовий режим, монархічний режим (абсолютна монархія, дуалістична

монархія), теократичний режим, персоніфікований режим. Субординація суб'єктів політичних відносин. Посткомуністичні режими СНД. Режим «керованої демократії» у Росії. Сучасні авторитарні режими Африки, Азії та Латинської Америки.

Тема 8. Тоталітарний режим: сутність, концепція та прояви (2 год.)

Поняття «тоталітарний». Історичні витоки тоталітарного режиму. Фашистський режим Б. Муссоліні. Тоталітарний режим у Німеччині. Сталінський режим. Франкістський режим в Іспанії. Структурованість тоталітарного суспільства. Модель З. Бжезінського та Ф. Хайека. Погляди Х. Арендт, К. Фрідріха, Х. Лінца, Дж. Талмона. Характерні ознаки тоталітарного політичного режиму. Умови формування тоталітаризму: різка ломка усталених структур, маргіналізація різних соціальних груп; руйнування або відсутність сфер діяльності громадянського суспільства; поява сучасних ЗМІ; деформація політичної свідомості; відсутність демократичних традицій, схильність масової суспільної свідомості до насильницьких способів вирішення питань; накопичення державного досвіду вирішення соціальних проблем шляхом мобілізації багатомільйонних мас населення; наявність можливостей для створення розгалуженого апарату репресій і насильства. Тоталітарний режим та сучасність. Тоталітарні режими Куби, Північної Кореї. Тоталітарність як тенденція у сучасній державі та суспільстві.

Тема 9. Сучасний політичний режим в Україні

Історичні витоки сучасного політичного режиму в Україні. Умови формування політичного режиму в Україні. Правління Л. М. Кравчука. Правління Л. Д. Кучми: особливості політичного режиму «кучмізму». Помаранчева революція: результати політико – соціальних змін Конституційна реформа 2006 року. Президентство В.Ф. Януковича. Сучасний стан політичного режиму в Україні.

Практичні (семінарські) заняття.

Тема 1. Політичний режим: поняття та основні підходи. (2 год.)

Основні поняття. Політичний режим, політичний механізм, «ідеальна держава», конфуціанство, даосизм, легізм, «демократія власників», марксизм, анархія, державний режим, поліархія, інституційний підхід, соціологічний підхід, демократура.

План

1. Поняття політичного режиму та його компоненти.
2. Основні підходи до розуміння політичного режиму: історична ретроспектива та сучасність.
3. Класифікація політичних режимів та її основні критерії.

Запитання

1. Розкрити сутність поняття «політичний режим» та перелічити основні його компоненти.
2. Порівняйте інституційний та соціологічний підходи до політичного режиму.
3. Що представляє собою «демократія власників» згідно Д. Локку, Ж. – Ж. Руссо?

Реферати

1. Політичний режим як поняття та динамічне явище.
2. Інституційний підхід до політичного режиму.
3. Сучасні концепції політичного режиму.

Література

1. Вятр Е. Лекции по политологии Т- 1. Типология политических режимов. 1991
2. Карл Поппер. Відкрите суспільство і його вороги. - М., Культурна ініціатива.
3. Стародубський Б.А. Політичні режими європейських країн. Свердловськ., 1989.
4. Онан Э.С. Понятие и классификация политического режима в развивающихся странах. — Право и политика в развивающихся странах. Сборник обзоров. М., 1991.

Тема 2. Історичні витоки та форми політичних режимів (2 год.)

Основні поняття. Деспотія, теократія, тиранія, демократія, «ізономія», «ізотімія», «ізегорія», аристократія, олігархія, політія, тімократія, республіка, принципат, домінат, монархія, абсолютизм.

План

1. Історичні витоки політичних режимів.
2. Історичні форми політичних режимів.
3. Сучасні політичні режими у контексті історичних змін та історичній ретроспективі.

Запитання

1. Порівняйте особливості конституювання політичного режиму у стародавніх державах Сходу та державах – полісах Давньої Греції та Риму.
2. У чому виявлялася соціальна обмеженість античної демократії? Чи можна вважати афінську політію ідеальною формою демократії?
3. Що представляє собою «демократія власників» згідно Д. Локку, Ж. – Ж. Руссо?
4. Розкрийте сутність консервативної та ліберальної концепції: в теорії та практичній реалізації. Чи змінювалися політичні режими XVIII – XIX с. під впливом даних концепцій?

Реферати

1. Східна деспотія як форма політичного режиму.
2. Поліс як форма державної організації
3. Політичні режими Середньовіччя та Нового часу.
4. Політичні режими XIX с.: сутність та особливості.

Література

1. Боннар А. Греческая цивилизация: в 3 т. – М. 1992 – Т. 2.
2. Гаджиев К. С. Политическая наука / К. С. Гаджиев. – М., 1995.
3. Гуторов В.А. Античная социальная утопия. Вопросы истории и теории. Л., 1989.
4. Макиавелли Н. Государь. М., 1990.
5. Борисов Л. П. Краткие очерки истории политических учений. Древний мир. Эпоха просвещения / Л. П. Борисов. – М., 1996
6. Громько А.Л. Политические режимы: сущность, исторические формы и реальная практика. – М.: Прометей, 2003

Тема 3. Політична влада як стрижень політичного режиму (2 год.)

Основні поняття. Влада, структура влади, політична влада, державна влада, легітимність, легальність, ресурси влади, методи влади, принцип поділу гілок влади.

План

1. Поняття, походження влади, її ресурси й види, суб'єкти.
2. Функції влади, форми й методи її здійснення.
3. Специфіка політичної влади та особливості державної влади
4. Політичний режим як система методів і засобів здійснення політичної (державної) влади.

Запитання

1. Чи можлива абсолютна легітимність влади в стабільних демократичних суспільствах?

2. Який принцип поділу влади є більш ефективним – соціально – правовий чи організаційно – правовий?

Реферати

1. Концепція влади М. Вебера.
2. Держава як носій політичної влади.
3. Проблеми легітимності політичної влади.
4. Конфліктна природа владних відносин.
5. Проблеми демократизації влади в Україні.

Література

1. Болл Т. Власть / Т. Болл // Полис. 1991. № 5
2. Халипов В. Ф. Кратология – наука о власти: Концепция / В. Ф. Халипов; Рос. Муниц. Академия. - М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2002 – 367 с.
3. Фетисов А. С. Разделение властей – критерий демократического государства / А.С. Фетисов // Социально – политический журнал.
4. Энтин Л. М. Разделение властей опыт современных государств / Л. М. Энтин. – М. 1995.
5. Ильин М. В., Мельвиль А. Ю. Власть / М. В. Ильин, А.Ю. Мельвиль // Полис. 1998. № 1.

Тема 4. Структура та особливості функціонування політичного режиму (2 год.)

Основні поняття. Структура політичного режиму, держава, політичні партії, групи інтересів, групи тиску, неурядові організації.

План

1. Структура політичного режиму
2. Особливості функціонування політичного режиму.
3. Інституційна інфраструктура політичних режимів (держава, політичні партії, групи інтересів, групи тиску, неурядові організації)
4. Політичні партії: сутність та роль у взаємодії з політичним режимом.
5. Політична поведінка правлячого режиму. Засоби щодо підтримки стабільності та уникнення конфронтації.

Запитання

1. Обґрунтувати закономірності структурного розподілу політичного режиму.
2. Обґрунтувати місце держави та її вплив на сучасний політичний режим.
3. Охарактеризуйте політичну партію як частину інфраструктури сучасного політичного режиму.

Реферати

1. Структура та функціонування сучасного політичного режиму.
2. Політичний режим та партійні системи сучасності.
3. Корпоративні інтереси та лобізм.

Література

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика: [Монографія]. - К., 2000.
2. Бодуен Ж. Вступ до політології. - К., 2005.
3. Соловьев А. И. Три облика государства – три стратегии гражданского общества / А. И. Соловьев // Полис. – 1996. № 6
4. Уоллерстайн М. Избирательные системы партии политическая стабильность / М. Уоллерстайн // Полис. 1992. № 5 – 6.
5. Горин П. Ю. Политические партии в современных обществах / П. Ю. Горин // Полис. 1991. № 6

Тема 5. Культурно-ідеологічна складова у функціонуванні політичного режиму

Основні поняття. Політична культура, політична ідеологія, політична міфологія, політична свідомість, політичний стереотип, маніпулювання, політичний символ, аномія, символічний інтеракціонізм.

План

1. Політична культура: чинники впливу на політичний режим.
2. Ідеологічні чинники впливу на сучасний політичний режим. Сучасні ідеології у впливі на політичні режими.
3. Сучасний політичний режим та ЗМІ: особливості розподілу інформації та комунікація.

Запитання

1. Як політична культура впливає на сучасний політичний режим ?
2. Назвіть та охарактеризуйте механізми контролю політичним режимом інформаційних потоків у сучасному суспільстві?

Реферати

1. Сучасний консерватизм: теорія та практика.
2. Сучасний лібералізм та його еволюція як чинник впливу на політичні режими сучасності.
3. Лівий та правий радикалізм в житті суспільства.

Література

1. Гусев В. Консервативные идеологии / В. Гусев // Социс. 1994. № 11.

2. Даль Р. Введение в теорию демократии. - М. 1992
3. Ольшанский Д. В. Массовые настроения в политике / Д. В. Ольшанский. – М. 1995
4. Сокольская И. Б. Консерватизм: идея или метод? / И. Б. Сокольская // Полис. – 1998 № 5

Тема 6. Демократичний режим (2 год.)

Основні поняття: Демократія, принцип більшості, представництво, плюралізм, багатопартійність, ринкова економіка, електоральна демократія, ліберальна демократія, соціалістична демократія, співсуспільна демократія, демократичний транзит, теорія «хвиль демократизації», плюралізація суспільного життя.

План

1. Поняття та історичні витоки демократії
2. Основні ознаки демократичного політичного режиму
3. Основні сучасні моделі демократії.
4. Перехідні режими та демократичний транзит.

Запитання

1. Пояснити поняття «демократія»? Які головні ознаки демократії?
2. Назвати основні проблеми утвердження демократичного режиму?
3. Розкрийте сутність системних трактовок демократії?

Реферати

1. Демократичний режим: історичні витоки та форми.
2. Сучасний демократичний режим: сутнісна характеристика.
3. Сучасні теоретичні моделі демократії.
4. Концепція «хвиль демократизації» у контексті функціонування сучасного політичного режиму.

Література

1. Даль Р. О демократии. / Пер. с англ. А. С. Богдановского; под ред. О.А. Алякинського. - М.: Аспект пресс, 2000. - 208 с.
2. Лейпхарт А. Многосоставные общества и демократические режимы / А. Лейпхарт // Полис.- 1992. -№ 1-2, 3, 4.
3. Дарендорф Р. Дорога к свободе: демократизация и ее проблемы в Восточной Европе. // Вопросы философии. - 1990. - №9
4. Ковлер А. И. Исторические формы демократии: проблемы политико – правовой теории / А. И. Ковлер. – М. 1990

5. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / С. Хантингтон. - М., 2003.
6. Мельвиль А.Ю. Демократические транзиты (теоретико-методологические и прикладные аспекты) / А.Ю. Мельвиль. - М., 1999.
7. Харитоновна О. Г. Генезис демократии (Попытка реконструкции логики транзитологических моделей) / О. Г. Харитоновна // Полис. – 1996. - № 5.

Тема 7. Авторитарний режим (2 год.)

Основні поняття. Авторитаризм, керована демократія, кланово-олігархічна система, авторитарна особистість, патронажні відносини, диктатура, персональна тиранія, популізм, абсолютистська монархія.

План

1. Теоретичні засади авторитаризму.
2. Витоки, історичні форми та типологія авторитарних режимів.
3. Умови функціонування авторитарного режиму.
4. Авторитарні режими сучасності: тенденції до самозбереження.

Запитання

1. Назвіть основні соціально – економічні причини, що сприяють авторитарним тенденціям сучасного політичного режиму?
2. Які ознаки виділяють для характеристики політичного режиму «керованої демократії» у Росії?
3. Охарактеризуйте причини «довголіття» авторитарних режимів Латинської Америки?
4. Назвіть «сильні» та «слабкі» сторони авторитаризму.

Реферати

1. Феномен авторитарного режиму.
2. Теократія як різновид авторитарного політичного режиму.
3. Виборчий процес як об'єкт маніпулювання в умовах сучасного авторитарного режиму.
4. Авторитарні режими СНД.

Література

1. Якушик В. Різновиди політичних режимів / В. Якушик // Віче, 1995, №9
2. Костюков А. [«Крепость на песке. Россия идёт от имитационной демократии к имитационному авторитаризму»](#). Интервью с [Л. Шевцовой](#) // Независимая газета. 2004-09-27. № 208 (3321).

3. Політологічний енциклопедичний словник. / За ред. Ю. Шемшученка, В. Бабкіна.
4. Баранов Н.А. Эволюция взглядов на популизм в современной политической науке. – СПб., 2001.
5. Фадеев Д.А. От авторитаризма к демократии / Д.А. Фадеев // Полис, 1992. № 1—2.
6. Корнаи Я. Социалистическая система. – М. 2000. – С. 72.

Тема 8. Тоталітарний режим: сутність, концепція та прояви (2 год.)

Основні поняття. Тоталітаризм, однопартійність, центризм, вождизм, диктатура, партократія, автократія, мобілізаційний режим, фашизм, корпоративізм, націонал – соціалізм, евгеніка, сталінізм, етатизм. антітоталітарна революція.

План

1. Теоретичні засади тоталітаризму.
2. Витоки, історичні форми та типологія тоталітарних режимів.
3. Умови функціонування тоталітарного режиму.
4. Сучасність та «тоталітарний синдром».

Запитання

1. Дати визначення поняттю «тоталітаризм»? Охарактеризуйте ознаки тоталітарного режиму?
2. Порівняти тоталітарний і авторитарний режими? Виділити спільні і відмінні риси.
3. Чому азіатські деспотії не є різновидами тоталітарного режиму?
4. З яких причин будь – яка ідеологія може одержати тоталітарне тлумачення?
5. У чому полягають мобілізаційні можливості тоталітарних режимів?

Реферати

1. Витоки й особливості тоталітарних режимів.
2. Насильство як атрибут влади в умовах тоталітарного політичного режиму.
3. Тоталітаризм в умовах глобалізаційних змін.

Література

1. Арндт Х. Джерела тоталітаризму / Арндт; пер. з англ. – К.: Дух і літера. 2002. – 539 с.

2. Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур / М. Олсон; пер. з англ. А. Іщенко. – К.: Вид. дім «Києво – Могилянська академія», 2007. -174 с.
3. Морен Э. О природе СССР. Тоталитарный комплекс и новая империя. - М., 1995.
4. Зиновьев А. А. Коммунизм как реальность/ Александр Александрович Зиновьев. – М.: Центрполиграф. 1994. – 495 с.
5. Агаев С.Л. Гитлеризм, сталинизм, тоталитаризм: реальности и понятия. // Поліс-1995-№3-С.2-5.

Тема 9. Сучасний політичний режим в Україні

Основні поняття: авторитаризм, перехідний період, кланово – олігархічні структури, змішаний тип політичного режиму, консолідація демократичних інститутів. «напівдемократична олігархія».

План

1. Історичні витоки та умови формування політичного режиму в Україні.
2. Теоретичні підходи до визначення української моделі політичного режиму.
3. Проблеми демократичного транзиту в Україні.
4. Політичний режим в Україні: модифікаційні тенденції та перспективи.

Запитання:

1. Назвіть критерії соціальної оцінки процесу модернізації політичної системи та режиму України.
2. Назвіть характерні ознаки змішаного політичного режиму в Україні.

Реферати

1. Історичні форми політичного режиму на теренах України.
2. Шляхи реформування політичного режиму в Україні.
3. Політичний режим та розвиток громадянського суспільства в Україні.

Література

1. Бжезинський Зб. Вирішальна роль України на пострадянському просторі. // Політика і час.- 1997.-- № 9. -С.24-28.
2. Холод В. Політологія: Навчальний посібник/ Володимир Холод,. - Суми: Університетська книга, 2001. - 405 с.
3. Лагутін А Концептуальні засади політичного реформування в Україні: постановка проблеми / А. Лагутін //Політична думка. – 2002. - № 1.

4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем Західної Європи: інституційний вимір. – Л., 2004.

1.4. Міжпредметні зв'язки

Дисципліна «Сучасні політичні режими» читається на 2 семестрі III курсу відділення «політологія», отожд грунтується на отриманих знаннях з інших політологічних та філософських дисциплін. «Сучасні політичні режими» пов'язаний з такими предметами, які вивчають студенти відділення політологія: «Історія зарубіжних політичних вчень», «Загальна теорія політики», «Теорія політичної системи», «Історія філософії», «Філософія». «Філософія політики», «Теорія держави та права».

Критерії та шкала оцінювання знань і умінь студентів

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Кількість балів з дисципліни
Відмінно	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
Добре	B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	85-89
	C	Добре - в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-84
Задовільно	D	Задовільно - непогано, але із значною кількістю недоліків	65-74
	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-64
Незадовільно	FX	Незадовільно з можливістю повторно здавати	35-59
	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-34

Розподіл балів, присвоюваних студентам

№ п.п.	Модуль 1	Кількість балів
1.	Змістовий модуль 1	
	Тема 1, 2,3, 4, 5	10 + 5 (сем.)
2.	Змістовий модуль 2	
	Тема 6, 7, 8, 9	10 + 5 (сем.)
3.	<i>Індивідуальна робота</i>	20
	Разом	
	Підсумковий контроль	20
РАЗОМ сума балів		100

Методи контролю

Поточне оцінювання студентів здійснюється:

- опитуванням студентів на семінарських заняттях;
- контролем знань за питаннями;
- перевіркою письмових завдань,
- підсумковою співбесідою.

Методичне забезпечення

Програма спецкурсу; контрольні питання.

1.5. Приблизна тематика рефератів та питань до заліку з курсу «Сучасні політичні режими»

1. Політичний режим як поняття та динамічне явище.
2. Інституційний підхід до політичного режиму.
3. Сучасні концепції політичного режиму
4. Східна деспотія як форма політичного режиму.
5. Поліс як форма державної організації
6. Політичні режими Середньовіччя та Нового часу.
7. Політичні режими XIX с.: сутність та особливості.
8. Концепція влади М. Вебера.
9. Держава як носій політичної влади.
10. Проблеми легітимності політичної влади.
11. Конфліктна природа владних відносин.
12. Проблеми демократизації влади в Україні.
13. Структура та функціонування сучасного політичного режиму.
14. Політичний режим та партійні системи сучасності.
15. Корпоративні інтереси та лобізм.
16. Сучасний консерватизм: теорія та практика.
17. Сучасний лібералізм та його еволюція як чинник впливу на політичні режими сучасності.
18. Лівий та правий радикалізм в житті суспільства.
19. Демократичний режим: історичні витоки та форми.
20. Сучасний демократичний режим: сутнісна характеристика.
21. Сучасні теоретичні моделі демократії.
22. Концепція «хвиль демократизації» у контексті функціонування сучасного політичного режиму.
23. Феномен авторитарного режиму.
24. Теократія як різновид авторитарного політичного режиму.
25. Вибірчий процес як об'єкт маніпулювання в умовах сучасного авторитарного режиму.
26. Авторитарні режими СНД.

27. Витоки й особливості тоталітарних режимів.

28. Насильство як атрибут влади в умовах тоталітарного політичного режиму.

29. Тоталітаризм в умовах глобалізаційних змін.

30. Історичні витоки політичного режиму в Україні

31. Політичний режим «кучмізму»

32. Шляхи реформування політичного режиму в Україні.

Питання до заліку з курсу «Сучасні політичні режими»

1. Що відображає поняття «політичний режим»?
2. Дайте визначення політичному режиму. Охарактеризуйте його як категорію та політичне явище.
3. Як співвідносяться поняття «політичний режим» і «політична система»?
4. Поняття, походження влади, її ресурси й види, суб'єкти
4. Економічні та психологічні фактори влади і традиції
5. Поліс - додержавне товариство або держава?
6. Східна деспотія як історична форма політичного режиму.
7. Особливості ліберально-демократичної моделі влади на Заході.
8. Консервативний погляд на проблематику функціонування політичного режиму у історичній ретроспективі.
9. Структура політичного режиму
10. Особливості функціонування політичного режиму
11. Інституційна інфраструктура політичних режимів (держава, політичні партії, групи інтересів, групи тиску, неурядові організації)
12. Значення політичної культури та ідеології у функціонуванні політичних режимів.
13. Назвіть та охарактеризуйте механізми контролю політичним режимом інформаційних потоків у сучасному суспільстві?

14. Поняття та історичні витоки демократії
15. Основні ознаки демократичного політичного режиму
16. Основні сучасні моделі демократії.
17. Процес переходу до демократії
18. Хантінгтон С. Хвилі демократизації.
19. Демократичний транзит.
- 20. Авторитарний режим: сутність, типології, сучасний стан.**
21. Політичний режим «керованої демократії» у Росії: сутнісна характеристика та основні прояви
22. Посткомуністичні режими
- 23. Тоталітарний режим: сутнісна характеристика та основні прояви**
- 24. Історичні форми тоталітарного режиму: італійський фашизм, німецький націонал-соціалізм, сталінізм.**
- 25. Тоталітарний режим та сучасність**
26. Історичні витоки політичного режиму в Україні.
27. Режим Л. М. Кравчука
28. Режим Л. Д. Кучми
29. Помаранчева революція та правління В.А. Ющенко
30. Політичний режим В. Ф. Януковича
31. Політичний режим в Україні: сутнісна характеристика та сучасні тенденції розвитку.

Література

1. Вятр Е. Типология политических режимов // Лекции по политологии, т. 1, Таллинн, 1991.
2. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем Західної Європи: інституційний вимір. – Л., 2004.

3. Цыганков А. П. Демократизация общества как макросоциальный процесс // США: экономика, политика, идеология 1991 № 12.
- Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. История політичної думки. -К.: Основи, 1997. - 838 с.
4. Гуторов В.А. Античная социальная утопия. Вопросы истории и теории. Л., 1989.
5. Гоббс Т. Сочинения в двух томах. Т. 2. М., 1991. С. 132.
6. Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст. Хрестоматія / За ред. О.І.Семкіна. - Львів: Світ, 1996. - 800 с.
7. Даль Р. О демократии. / Пер. с англ. А. С. Богдановского; под ред. О.А. Алякинского. - М.: Аспект пресс, 2000. - 208 с.
8. Токвиль А. О демократии в Америке. М., 1992.
9. Медушевский А.Н. Демократия и тирания в новое и новейшее время / А.Н. Медушевский // Вопросы философии, 1993. № 10.
10. Дегтярев А.А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Политические исследования. 1996. № 3.
11. Доган М. Легитимность режимов и кризис доверия // Социологические исследования. 1994. № 6. С. 147.
12. Дойч М. Разрешение конфликта (Конструктивные и деструктивные процессы) // Социальнополитический журнал. 1997. №1.С. 202—212.
13. Харитонова О. Г. Генезис демократии (Попытка реконструкции логики транзитологических моделей) / О. Г. Харитонова // Полис. – 1996. - № 5.
14. Лейпхарт А. Конституционные предпосылки для новых демократий.// Полис. 1995. № 2.
15. Андерсон Р.Д. Тоталитаризм: концепция или идеология? // Полис, 1993, № 3.
16. Політологія посткомунізму: політичний аналіз посткомуністичних суспільств. -- К.: Політична думка, 1995. - 368 с.
17. Арон Р. Демократія і тоталітаризм / Р. Арон. - М., 1993.
18. Бердяев Н.А. Истоки русского коммунизма. – М., 1990.
19. Гаднелев К.С. Тоталитаризм как феномен XX века.// Вопросы философии – М., № 2., 2003
20. Годиров В.М. Авторитаризм и тоталитаризм.- М.,2012.
21. Джилас М. Лицо тоталитаризма. — М., 1993.
22. Грамши А. Тюремные тетради. В 3-х ч. М., 1991.
23. Загладин Н.В. Тоталитаризм и демократия: конфликт века.// Кентавр.- М., № 7-8., 2003.
24. Толстиков В. С. Рабочий класс и тоталитаризм. // Социологические исследования. № 1., 2002
25. Мазуров И.К. Фашизм как форма тоталитаризма. // Общественные науки и современность / № 5., 2005.
26. Солженицын А. И. Архипелаг ГУЛАГ. Т. 1. – М.: Центр "Новый мир", 2001. – 536 с.
27. Фридрих К., Бжезинский З. Тоталитарная диктатура и автократия // Тоталитаризм: что это такое? Т.2 / Ред. кол. Л.Н. Верчёнов и др. — М., 1992.

28. Хайек Ф. Дорога к рабству // Антология мировой политической мысли. Т.2 / Отв. ред. Т.А. Алексеева. М., 1997.
29. Холод В. Політологія: Навчальний посібник/ Володимир Холод,. - Суми: Університетська книга, 2001. - 405 с.
30. Потульніцький В. Теорія української політології. Курс лекцій. Київ, 1993.
31. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. - К.,2007.
32. Гаєвський Б. Українська політологія. - К., 1995.
33. Гаєвський Б. Філософія політики. - К., 2003.
34. Україна посткомуністична: суперечності та перспективи соціально-політичного розвитку // Політична думка, 1993, № 1.
35. Томенко М.В. Українська перспектива: історико-політологічні підстави сучасної державної стратегії. - К.: Українська перспектива, 1995. - 103 с.